

Menschenklassen egoistischer Zwecke wegen mit frevelnder Hand stören und vernichten wollen, die haben keine Strafe zu fürchten, ihnen helfen offen und heimlich, ihnen stimmen alle die zu, die das Volk bloß als eine rechtslose, bis zur Erschöpfung auszubeutende Arbeitsherde betrachten. Die soll auch von der reichen Tafel des Wiessens genießen dürfen, soll sich ihres Menschenwertes und ihrer Menschenwürde bewußt werden? Dann gäbe es ja keine Herren und Sklaven mehr, dann wären alle gleichberechtigte Menschen und das, nicht wahr, das darf doch nicht sein?

Täuschen wir uns nicht selber durch den blinden Glauben an die sogenannt freisinnigen Abgeordneten, die sind, kommt es zum Ernste, kein Schutz für die Schule und die Regierung weiß sich nötigenfalls zu helfen, den meist nur scheinbaren Widerstand durch Honigbrote oder durch Entziehung ihrer Gunst zu brechen. Wir haben vom Parlament keinen Schutz zu erwarten, wir finden ihn ebenso wenig beim Bürgertum, vom Landvolke gar nicht zu reden, wir haben nur uns selbst und — mag's noch so heftig bestritten werden — die Sozialdemokratie. Diese steht und fällt mit der Verallgemeinerung der Bildung, sie braucht selbe zum Leben und Siege wie der Körper das pulsierende Blut, die Lunge die Luft. Sie ist daher naturnotwendig unsere Bundesgenossin, mag sich einer darüber entsetzen so viel er will, es ändert nichts an der Tatsache. Selbst wenn die Lehrerschaft einstimmig diese Bundesgenossenschaft zurückweisen würde, so ließe sich die Sozialdemokratie dadurch nicht beirren, denn sie kämpft in erster Linie für ihre Sache und nicht für uns, Schule und Bildung sind ihr Mittel zum Zwecke und wahrlich zu einem besseren, als sie es dem Klerikalismus und Kapitalismus sind.

Das angeführte Rundschreiben zeigt klar, wohin man steuern will, zur alten Konkordatschule mit einem modern aufgeputzten Mäntelchen. Es beweist aber auch, wie diese Partei es nie und nimmer aufgibt, die Schule ganz in ihre Hand zu bekommen. Für uns soll dies die ernsteste Mahnung sein, einig zu werden, vom Zwiste, der an und für sich höchst kleinlich ist, für die Kampfbereitschaft aber sehr schlimme Folgen haben kann, abzustehen. Wir haben es mit einem internationalen Gegner zu tun, dem es ganz gleich ist, ob Deutsche, ob Slaven durch ihn geschädigt werden. Der Klerikalismus ist zähe, mächtig und einflußreich, skrupellos in der Wahl der Mittel und einem solch gefährlichen Feinde gegenüber sollten wir unsere ohnedies schwache Kraft noch durch überflüssige Spaltungen und Uneinigkeit schwächen! Das ist Selbstmord. Die Losung für uns alle soll dieselbe sein: Einig in der Abwehr, einig im Kampf für die freie Schule!

Družtveni vestnik.

Kranjsko.

Slovensko učiteljsko društvo kočevskega okraja ima II. zborovanje t. l. dne 18. t. m. v Dolenji vasi. Pričetek ob pol 11. uri dop. Dnevni red: a) Razgovor o konferenčni razpravi (poročevalec g. V. Engelmann), b) Tretja formalna stopnja in naše stanje (poročča g. F. Stefančič), c) Nasveti in predlogi. — Po zborovanju bo izlet v Jelendol, toda le, če se izjavi zanj večina zborovalcev. Vsak blagovoli torej po dopisnici naznaniti svoje mnenje glede tega društvenemu podpredsedniku g. Fr. Gregoraču.

Književnost in umetnost.

„Knjižnica za mladino“, knjiga 27.—28. Urejuje Engelbert Gangl, učitelj v Ljubljani. Cena 2 K, strani 379. Vsebina: Ivo Trošt: Dobrota in hvaležnost. Povest. — F. O. Rebrčan: Blago srce. Povest. — Juraj Pangrac: Čopke ni! Povest. — Andrej Rapè: Ukane Matjaževega Groge. Povest. — Tone iz Gošče: Bodi pošten! Povest. — Ivan Stukelj: Hud „štrbunk“. Povest. — Vsebina je vezanimiva in v prvi vrsti namenjena mladini, ki je ljudski šoli dorasla, meščanskim šolam in nižjim razredom srednjih šol. — Založništvo je priložilo knjigi to le opazko: Pričujoča dvojnata knjiga št. 27. in 28. bi bila morala iziti že v decembru, ali zakešnili smo iz raznih vzrokov, ki so nas ovirali. V drugačnih razmerah bi se bili pač potrudili, da bi premagali zapreke z večjimi denarnimi žrtvami, toda neznatno zanimanje slovenske javnosti za to podjetje nas k temu ni vspodbujalo. — Vkljub vsej možni reklami smo dobili naročnikov na 424 iztisov, kar nam daje komaj pokritje za knjigoveza, urednika, honorarje in pošto. — Vseh dohodkov v 16 mesecih smo imeli K 1333-45, a med temi je lepo število prodanih snopičev stare zaloge. Vsakdo lahko izprevidi iz tega, da založnik ne more naprej ob tako neznatnem zanimanju občinstva. Zato letos ne bo nobene knjige več. Dežela Kranjska in Štajerska imata na stotine šol, ki niso še naročene. Ko se naroče na dosedanje knjige in bo upanje, da ostanejo naročnice tudi zanaprej, bomo nadaljevali. Prosimo pa vse dosedanje gg. naročnike, da nam ostanejo blagohotno zvesti tudi po tem neljubem prestanku, ako in ko bomo zopet nadaljevali z izdajanjem prepotrebne „Knjižnice za mladino“. — Od nas samih je torej odvisno, se li vzdrži to prelepo in prekoristno književno podjetje, ali pa — preneha, kar bi bila vsekakor velika škoda. — Svoje čitatelje opozarjamo na dotični odstavek v današnjem poročilu „Zavezinega“ tajnika.

Mali vitez (Pan Volodijevski). Zgodovinski roman. Spisal H. Sienkiewicz, poslovenil Podravski. Doslej je izšlo 11. zvezkov tega slovečega romana. Vsak zvezek stane 40 h. Roman izdaja knjigarna Kleinmayr & Bamberg v Ljubljani.

Vestnik.

Izkušnjo za učiteljice ročnih del so napravile te-le gospodične: Josipina Krakar, Pelagija Cesar, Marica Cesar, Josipina Kavšek in A. Muric. **Sankcioniran zakon.** Zakonski načrt, sklenjen od deželnega zbora goriškega, ki uravnava šolske prispevke iz zapuščin, je dobil najvišje potrjenje.

Razglas. C. kr. okrajni šolski svet sklicuje okrajno učiteljsko konferenco za učitelje slovenskih in utrakvistčnih šol Kočevskega okraja v sredo, dne 8. julija 1903 ob 9. uri zjutraj v Ribnico. Dnevni red. 1. Predsednik otvori zborovanje in imenuje namestnika. 2. Volitev dveh zapisnikarjev. 3. Poročilo c. kr. okr. šol. nadzornika o nadzorovanju šol. 4. Ukazi in razglasi šolskih oblastev. 5. Referat: Učna slika v računstvu za eno uro v dveh oddelkih s posrednim in neposrednim poukom. Snov prve pol ure: I. oddelek (posredni pouk) izdeluje dve nalogi oziroma dva izgleda št. 13, str. 56. II. oddelek (neposredni pouk): učitelj razvija z učenci prvega oddelka IV. razreda nalogo 35, str. 67. Snov druge pol ure. I. oddelek (neposredni pouk): Razvija se z učenci prvega oddelka IV. razreda naloga 29, str. 57. II. oddelek (posredni pouk) izdeluje nalogi 30, str. 67, naloga 43, str. 67. Vse naloge po Močnikovi računici II. stopnja. Vsaki član konferencije izdela: a) kratko dispozicijo v glavnih potezah za vse naloge. b) razvija metodično nalogo 35 str. 67 s sodelovanjem učencev IV. razreda in doloži ta referat c. kr. šol. nadzorniku vsaj 8 dni pred konferenco. Referente določi c. kr. okrajni šolski nadzornik pri konferenci. 6. Določitev učnih knjig za prihodnje šolsko leto. 7. Poročilo knjižničnega odbora, pregled računov in volitev tega odbora. 8. Volitev stalnega odbora. 9. Nasveti, katere je doposlati vsaj 3 dni pred konferenco c. kr. okrajnemu šolskemu nadzorniku.

Vabilo na XXXIX. redni občni zbor „Slovenske Matice“ v sredo dne 17. rožnika 1903. l. ob polšestih popoldne v veliki dvorani „Narodnega doma“ na cesarja Franca Jožefa cesti. Vrsta razprav: 1.) Predsednikov govor. 2.) Letno poročilo tajnikovo za dobo od 1. rožnika lani do 31. velikega travna letos. 3.) Poročilo blagajnikovo o računskem sklepu za l. 1902.* 4.) Volitev treh računskih presojevalcev (§ 9. lit. a) dr. pravil. 5.) Poročilo blagajnikovo o proračunu za l. 1903. 6.) Dopolnilna volitev društvenega odbora. Po § 12. društvenih pravil izstopijo letos iz odbora gg.: dr. Detela Frančišek, dr. Gregorčič Anton, Hubad Frančišek, Pintar Luka, dr. Požar Lovro, Senekovič Andrej, Sušnik Ivan, Šubic Ivan, dr. Ušeničnik Aleš in Wiesthaler Frančišek. Razen njih bo občenemu zboru izvoliti po izstopivšem odborniku Ant. Funtku enega odbornika za dobo enega leta in po umrlem odborniku Simonu Rutarju enega odbornika za dobo dveh let. V odboru pa še ostanejo gg.: Bartel Anton, Finžgar Frančišek, dr. Glaser Karol, Grasseli Peter, dr. Ilešič Frančišek, dr. Janežič Ivan, Koblar Anton, Kostanjevec Jožef, dr. Lesar Jožef, Levec Frančišek, Majeiger Ivan, dr. Murko Matija, Novak Frančišek, dr. Opeka Mihael, Orožen Frančišek, Perušek Rajko, Pleteršnik Maks, dr. Sket Jakob, dr. Starč Jožef, Svetec Luka, Šuklje Frančišek, Tavčar Alojzij, dr. Tavčar Ivan, Vavrč Ivan, Vilhar Ivan, dr. Zbašnik Frančišek, Zupančič Anton in Zupančič Vilibald. Vsaj 20 odbornikov mora praviloma bivati v Ljubljani, izstopivši smejo biti zopet voljeni. Pri volitvi treh računskih presojevalcev in pri volitvi odbornikov se všteto tudi zakonito podpisani volilni listki nenavzočnih društvenikov. 7.) Posamni nasveti in predlogi.** V Ljubljani, dne 28. velikega travna 1903. Predsednik: Frančišek Levec. Blagajnik: Dr. J. Starč. Tajnik: E. Lah.

Naše denarno stanje. Končni efekt „Zavezinega“ denarnega stanja za preteklo pravno dobo je razviden iz teh-le številk: „Zaveza“ je imela v pretečenem upravnem letu dohodkov 1139 K 73 h, izdatkov 1188 K 53 h. „Učit. Tovariš“ je imel dohodkov 5296 K 60 h, izdatkov pa 6012 K 55 h, tedaj primanjkljaja 715 K 95 h, ker pa ima 300 K hranilne vloge, oziroma „Zavezinega“ doneska, ima pravzaprav prebitka 116 K 05 h. „Popotnik“ je imel dohodkov 4292 K 40 h, izdatkov 3570 K 10 h, ker pa ima poštno hranilno vlogo 100 K, znaša primanjkljaj le 177 K 70 h. „Zvonček“ je imel dohodkov 4192 K 59 h, stroškov 3928 K 90 h, tedaj prebitka 263 K 69 h.

Vzporod učiteljske konference za postojnski okraj, katera bode dne 1. julija 1903 v Trnovem ter se prične ob 10. uri popoldne. 1. Otvoritev konference in imenovanje predsednikovega namestnika. 2. Volitev dveh zapisnikarjev. 3. Priobčilo c. kr. okr. šolskega nadzornika o stanju nadzorovanih šol. 4. Učna slika za eno učno uro v 1. in 2. oddelku 3. razreda štirirazrednice. Prvi oddelek, direktni pouk: Obravnavna berilne vaje „Korist goveje živine“ (Drugo berilo, staro) po formalnih stopnjah. Drugi oddelek, indirektni pouk: Špisna vaja „Popis krave“, katera učna snov ima biti dotičnim otrokom že znana. Učitelj napravi o tej vaji na tablo dispozicijo, po kateri imajo šolski otroci izdelati nalogo, kojoj je učitelj preje na kratko ustmeno ponovil. To učno sliko morajo izdelati razven pri daljni točki navedenih referentov, vse učiteljske osebe ter vpsolati svoj izdelek do 1. junija 1903 c. kr. okr. okr. šolskemu nadzorniku. Pri konferenci določeni referent ima o tej točki praktičen nastop. 5. Sestava enotnega učnega načrta za ponavljajno šolo na podlagi z odlokom c. kr. dež. šolskega sveta z dne 24. septembra 1902 št. 3061 priobčenih načel ter od šolskih vodstev predloženih specialnih načrtov a) v ponavljajnicah eno- in dvorazrednih šol, b) v ponavljajnicah tri- in štirirazrednih šol; za dečke poroča: g. Karol Javoršek, nadučitelj v Košani, za deklice poroča: g. Franica Bayer, učiteljica v Knežaku. 6. Poročilo knjižničnega odbora ter volitev dveh pregledovalcev računa. 7. Volitev knjižničnega odbora. 8. Volitev stalnega odbora. 9. Samo-

*) Računski sklep in ostali računi so gg. društvenikom v društveni pisarni na ogled in jim bodo pri občenem zboru samem tiskani na razpolaganje.

**) Kdor želi v smislu § 4. lit. a) društvenih pravil postaviti kak nasvet, ga mora po § 2. lit. a) opravičnega reda predložiti odboru in storiti to vsaj do 10. rožnika t. l., če hoče, da pride v občenem zboru na razgovor.

stalni nasveti, kateri naj se najkasneje 3 dni pred konferenco vpošljejo c. kr. okr. šolskemu nadzorniku. Pouk, ki odpade dne 1. julija, je nadomestiti v četrtek dne 9. julija t. l.

Šolski praznik. Otroci na Zgornji Ponikvi pri Velenju so slavili 28. majnika t. l. redek praznik. Čestitali so svojemu župniku in katehetu gosp. Josipu Kuneju o pridobitvi zaslužne svetinje za 40letno plodnosno delovanje. Ker je g. Josip Kunej obenem tudi načelnik kr. šol. sveta in šoli naklonjen, je sodelovalo tudi učiteljstvo pri slavnosti. Po maši so čestitali jubilaru nekateri otroci v vezani in nevezani besedi. Posebno ginja je bil nagovor g. nadučitelja Ivana Kodermanna. Po končani slavnosti je pogostil gospod župnik svoje mlade čestilce. Brezdvomno ostane ta dan tukajšnjim otrokom v lepem spominu. Naj bi g. župnik Josip Kunej našel veliko posnemalcev, in nehala bi mrznja med duhovništvom in učiteljstvom.

Papirji pokojnega prestolonaslednika Rudolfa. Nedavno so prenesli ces. arhiv na Dunaju v novo poslopje na Ballhausplacu. V tem arhivu je med drugim lesen kovčeg, v katerem so vsi dokumenti pok. cesarjeviča Rudolfa, ki so bili najdeni v oni usodni noči dne 31. jan. 1889. v Majerlingu. Kovčeg se odpre šele l. 1939., torej 50 let po Rudolfovi smrti.

Starost živali. Slon učka največjo starost 150 do 200 let, papiga, vrana in labod 100 let, enako orel in pav, gos 50 let, konj 40 let, pes in rak 25 let, mačka 18 let, koza in ovca 10 let, domači zajec 8 let, poljski zajec 7 let, čebela pa živi poleti le 6 tednov, le one čebele, ki prezimujejo, ostanejo delj časa pri življenju.

Največje orgle na svetu so v mestni dvorani v Sydneyju v Avstraliji. Notranja širina obsega 24 m, globina 6 m. Imajo 126 registrov s 5 manuali. Mojster jih je izdeloval tri leta in je dobil zanje 40.000 K.

Pojasnilo. Resnici na ljubo, iz prijaznosti do podpisanih in da čujemo tudi drugi zvon, priobčujemo to-le pojasnilo:

Z ozirom na notico v „Učit. Tovarišu“ z dne 1. rožnika 1903 „Dr. Mauring, znani župnik itd.“ usojata se podpisana sledeče pojasniti.

O pogrebu učitelja g. K. Jašoveca je bilo uredništvo slabo poučeno. Duhovščini na Igu ni nihče naznanil ure pogreba, še mrliški ogledni listek ni bil prinesen.

Dne 25. majnika se je duhovščina mudila, vsled škofove vizitacije, na oddaljeni podružnici na Kureščku in prišla šele ob eni uri popoldne domov. Ob dveh se je šele v župnišču naznanilo, da čakajo s pogrebom. Takoj po škofovem odhodu je šel g. dr. Mauring z g. kaplanom, kamor so ga klicali. Obredi so bili opravljeni popolnoma dostojno, kar sva podpisana sama videla. Da, pri „liberi“ v cerkvi ni mogel g. dr. Mauring zadržati solzá za svojim pokojnim prijateljem. V šolo je prišel naznanit čas pogreba ob tričetrt na eno uro g. krajni šolski nadzornik Šimen Podržaj iz Iške vasi. Naj se to na znanje vzame in priobči v listu, ker midva sva na stališču, da se naj ne dela nikomur krivica. Ni dostojno, ako se naš stanovski list tako zlobno mistificira.

Na Igu, 6. junija 1903.

Ivo Trošt, l. r.

Fran Ks. Trošt, l. r.

Opomba uredništva: Seveda verjamemo svojima tovarišema, dasi imamo svoje prepričanje glede verodostojnosti prvih informatorjev. Čudno se nam pa vendarle zdi, da morata zagovarjati izžanskega župnika — kar dva učitelja. Ali smo učitelji advokati doktorjev-župnikov?

Listnica uredništva.

J. P. v T. Ako greste v pokoj, potem morate seveda odložiti tudi zastopstvo v c. kr. okr. šol. svetu, in sicer prostovoljno, ker drugače Vas lahko prisili v to višja oblast. — **Edinosti** v Trstu. V 126. št. tega lista se omenja, da je sicer to malenkost v velikem okviru dohodkov, ako bi bili vsi oni učitelji zaprti v Zagrebu, ki so tja pohiteli o Binkošti. Mi pa menimo, da bi ne bila to nikaka malenkost, temveč to bi bila naravnost politična smrt banu in obenem bi imela ta malenkost nedogledne po-